

ISSN 2029–2236 (print)
ISSN 2029–2244 (online)
SOCIALINIŲ MOKSLŲ STUDIJOS
SOCIAL SCIENCES STUDIES
2009, 2(2), p. 101–117

REKLAMOS KAIP KOMERCINĖS INFORMACIJOS RIBOJIMO DOKTRINA LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIO TEISMO JURISPRUDENCIJOJE

Laimonas Markauskas

Mykolas Romeris universiteto Teisės fakulteto
Konstitucinės teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 2714 546
Elektroninis paštas l.markauskas@sma.lt

Pateikta 2008 m. gruodžio 22 d., parengta spausdinti 2009 m. birželio 23 d.

***Anotacija.** Straipsnyje analizuojama Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija bylose, kuriose buvo nagrinėjami reklamos ribojimo klausimai, aptariamos reklamos ribojimo sąlygos ir šių sąlygų interpretacija Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimuose. Straipsnyje aptariama informacijos laisvė, kaip viena iš esminių šiuolaikinės civilizacijos žmogaus teisių ir vertybių, kuri kartu yra ir kitų žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimo prielaida.*

Viena iš informacijos formų yra reklama. Ji gali būti socialinė, politinė ir komercinė. Straipsnyje trumpai aptariama komercinės reklamos, kaip vienos iš informacijos formų, samprata, pateikiama Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimuose, taip pat trumpai nagrinėjama, kuo reklama skiriasi nuo kitos informacijos. Reklama yra tam tikro pobūdžio informacija, todėl informacijos laisvė yra taikoma ir reklamai, tačiau reklamos atveju šia teise naudojasi ir juridiniai asmenys. Šis įdomus informacijos laisvės aspektas, nors nėra atskirai pabrėžiamas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, tačiau straipsnyje taip pat yra aptariamas.

Didelis dėmesys straipsnyje skiriamas komercinės reklamos ribojimo doktrinai Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nagrinėtose bylose – nagrinėjama, kokioms sąlygoms esant gali būti ribojama reklama, plačiai aptariama kiekviena tokių reklamai riboti būtinų sąlygų

bei analizuojama, kaip šias reklamos ribojimui būtinas sąlygas interpretuoja Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas.

Reikšminiai žodžiai: *Konstitucinis Teismas, informacijos laisvės ribojimo pagrindai, reklama, reklamos ribojimas, reklamos ribojimo sąlygos.*

Įvadas

Informacija yra viena iš šiuolaikinės civilizacijos vertybių. Kasdieniniame gyvenime mes visą laiką esame apsupti įvairios informacijos. Būtų gana sunku įsivaizduoti kasdieninį gyvenimą be įprasto srauto informacijos ir be keitimosi informacija tarp individų bei ūkio subjektų. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad tik laisvai keičiantis informacija atsiveria galimybė individui gilinti savo žinias, ugdyti pasaulėžiūrą, tobulėti kaip asmenybei. Laisvas ir visuotinis keitimasis informacija, nevaržoma jos sklaida yra ypač svarbus demokratinių procesų veiksnys, užtikrinantis ne tik individualios nuomonės, subjektyvių įsitikinimų, bet ir grupinių pažiūrų, įskaitant ir politines, bei visos tautos valios formavimą¹. Taigi šiuolaikinėje demokratinėje visuomenėje yra svarbu užtikrinti laisvą keitimąsi įvairių formų informacija. Kita vertus, keitimasis informacija (tiek informacijos sklaida, tiek ir jos gavimas) nėra absoliutus – esant tam tikroms sąlygoms ši laisvė gali būti ribojama siekiant apsaugoti kitas svarbias visuomenės vertybes.

Informacija gali būti išreiškiama įvairiomis formomis. Viena iš informacijos formų yra reklama – socialinio, politinio ar komercinio pobūdžio informacija. Kaip ir kita informacija, reklama gali būti ribojama siekiant apsaugoti visuomenei svarbias vertybes. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą analizavo komercinės reklamos ribojimo klausimus. Šie nutarimai paprastai buvo susieti su tam tikrų prekių reklamos ribojimu (alkoholis, tabakas ar vaistiniai preparatai), tačiau kartu juose buvo pateikiama ir platesnė reklamos, kaip komercinės informacijos ribojimo pagrindinių aspektų, analizė. Todėl šio straipsnio tikslas – analizuojant atitinkamus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimus apžvelgti reklamos, kaip komercinės informacijos ribojimo, doktriną, pateikiamą Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo

1 Žr.: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo“ 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 5 dalies, 6 straipsnio 1, 3, 4 dalių (2000 m. birželio 29 d. redakcija), 10 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1 dalies, 15 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1, 2 dalių, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 31 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 141-5430.

jurisprudencijoje ir išanalizuoti pagrindinius komercinės reklamos ribojimo aspektus, pateikiamus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimuose.

1. Informacijos laisvė ir jos ribojimo pagrindai

Šiuolaikinė žmogaus teisių koncepcija informacijos laisvei skiria ypatingą vietą tarp kitų pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių. Žmogaus informacijos laisvė – tai vienas iš demokratinės tvarkos pagrindų, kitų žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimo prielaida, nes asmuo visaverčiai įgyvendinti daugelį savo konstitucinių teisių ir laisvių gali tik turėdamas laisvę nekliudomai ieškoti informacijos, ją gauti ir skleisti.²

Informacijos laisvė šiuo metu yra įtvirtinta, tiek pagrindiniuose tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose, tokiuose kaip Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (19 straipsnis), Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (19 straipsnis) bei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (10 straipsnis), tiek ir Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, kurios 25 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, jog žmogus turi teisę turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti, taip pat žmogui neturi būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. Informacijos laisvės svarbą ne viename savo nutarime yra pažymėjęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas bei ne viename savo sprendime pabrėžęs Europos Žmogaus Teisių Teismas.

Taigi informacijos laisvė pripažįstama viena iš konstitucinių vertybių, kuri, kaip ir kitos konstitucinės vertybės, turi būti saugoma ir ginama. Konstitucinė laisvė nekliudomai ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas yra viena iš atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės, demokratinės valstybės pagrindų. Ši laisvė – svarbi įvairių Konstitucijoje įtvirtintų asmens teisių ir laisvių įgyvendinimo prielaida, nes asmuo gali visaverčiai įgyvendinti daugelį savo konstitucinių teisių bei laisvių tik turėdamas laisvę nekliudomai ieškoti informacijos, ją gauti ir skleisti.³

-
- 2 Žr.: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. kovo 10 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymo 20 straipsnio trečiosios dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 25-650; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. spalio 23 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 8 straipsnio ir 14 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 104-4675; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 19 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 290 „Dėl viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos 12, 14 ir 16 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 53 straipsnio 1 daliai (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija)“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 113-4131.
- 3 Žr.: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. spalio 23 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 8 straipsnio ir 14 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 104-4675; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo“ Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2,3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 87-3274.

Tačiau nepaisant jos svarbos ir to, kad, kaip buvo pažymėta, informacijos laisvė dažnai yra kitų asmens teisių ir laisvių įgyvendinimo prielaida, vis dėlto informacijos laisvė nėra absoliuti. Tarp asmens teisių ir laisvių bei visuomenės interesų neretai kyla konfliktų, o kartais atsiranda ir prieštaravimų. Demokratinėje visuomenėje tokie prieštaravimai sprendžiami derinant skirtingus interesus ir siekiant nepažeisti jų pusiausvyros. Vienas iš interesų derinimo būdų yra asmens teisių ir laisvių ribojimas⁴. Tai, kad informacijos laisvė gali būti ribojama, nustato tiek atitinkamos Europos žmogaus teisių konvencijos nuostatos, tiek ir Lietuvos Konstitucijos 25 straipsnio 3 ir 4 dalys. Taip pat tiek Europos Žmogaus Teisių Teismas, tiek ir Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad informacijos laisvė nėra absoliuti⁵. Pavyzdžiui, dar 1996 m. gruodžio 19 d. nutarime Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, jog teisės į informaciją ribojimus lemia šios konstitucinės vertybės santykis su kitomis teisinėmis vertybėmis, išreiškiančiomis kitų asmenų teises ir laisves bei visuomenės būtinus poreikius⁶. Vadinasi, informacijos laisvė negali būti iškeliamą aukščiau kitų asmens teisių ir

-
- 4 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314.
 - 5 Žr.: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimą „Dėl Lietuvos radijo ir televizijos statuto 7 bei 9.3 straipsnių, taip pat Dėl radijo ir televizijos programų transliavimo valstybinių įrenginių nuomos privačioms redakcijoms konkursų organizavimo techninės komisijos nuostatų 3 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 34-847; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. gruodžio 19 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės paslapčių ir jų apsaugos įstatymo 5 ir 10 straipsnių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. kovo 6 d. nutarimų Nr. 309 ir Nr. 310 atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normoms“. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 126-2962; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. kovo 10 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymo 20 straipsnio trečiosios dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 25-650; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. spalio 23 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 8 straipsnio ir 14 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 104-4675; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 15-465; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 5 dalies, 6 straipsnio 1, 3, 4 dalių (2000 m. birželio 29 d. redakcija), 10 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1 dalies, 15 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1, 2 dalių, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 31 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 141-5430 ir kt.
 - 6 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. gruodžio 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės paslapčių ir jų apsaugos įstatymo 5 ir 10 straipsnių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. kovo 6 d. nutarimų Nr. 309 ir Nr. 310 atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normoms“. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 126-2962.

laisvių bei konstitucinių vertybių – tarp jų turi egzistuoti harmoningas ryšys, pagrįstas tarpusavio pusiausvyra.

Tačiau, kita vertus, informacijos laisvės ribojimas visada turi būti suvokiamas kaip išimtinio pobūdžio priemonė⁷. Konstitucija, sudarydama prielaidas riboti informacijos laisvę, tokio ribojimo masto neapibrėžia. Tai reiškia, kad pasirinkti ir nustatyti ribojimo mastą yra neabejotina įstatymų leidėjo prerogatyva, tačiau tokie apribojimai turi atitikti tam tikrus kriterijus⁸.

Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją informacijos laisvė gali būti ribojama, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei jų esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo⁹. Pabrėžtina, kad nors Konstitucijos 25 straipsnio 3 dalyje numatytas konstitucinių vertybių, kurias siekiama apsaugoti ribojant informacijos laisvę, sąrašas (žmogaus sveikata, garbė ir orumas, privatus gyvenimas, dorovė, konstitucinė santvarka), šis sąrašas negali būti aiškinamas kaip išsamus, baigtinis, todėl informacijos laisvė gali būti ribojama ir siekiant apsaugoti kitas, Konstitucijos 25 straipsnio 3 dalyje *expressis verbis* nepaminėtas, konstitucines vertybes¹⁰. Be to, in-

7 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. kovo 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valdinių įstatymo 20 straipsnio trečiosios dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 25-650.

8 Žr.: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314.

9 Žr., pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 28-1003; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2, 3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 87-3274; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 19 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 290 „Dėl viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos 12, 14 ir 16 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 53 straipsnio 1 daliai (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija)“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 113-4131; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 5 dalies, 6 straipsnio 1, 3, 4 dalių (2000 m. birželio 29 d. redakcija), 10 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1 dalies, 15 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1, 2 dalių, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 31 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 141-5430.

10 Žr., pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 19 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 290 „Dėl viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos 12, 14 ir 16 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos

formacijos laisvė yra nesuderinama su Konstitucijos 25 straipsnio 4 dalyje numatytais nusikalstamais veiksmais – tautinės, rasinės, religinės ar socialinės neapykantos, prievartos bei diskriminacijos kurstymu, šmeižtu ir dezinformacija. Taip pat informacijos laisvė gali būti ribojama ir pagal Konstitucijos 145 straipsnį – įvedus karo ar nepaprastąją padėtį.

Konstitucinio Teismo nutarimuose minimos informacijos laisvės ribojimo sąlygos remiasi ir Europos Žmogaus Teisių Teismo suformuota doktrina – Europos Žmogaus Teisių Teismas dar bylų *Handyside* ir *The Sunday Times* sprendimuose nurodė ir vėlesnėse bylose ne kartą pakartojo, kad informacijos laisvė gali būti ribojama, jei tai nustatyta įstatymu, toks ribojimas turi teisėtą pagrindą ir yra būtinas demokratinėje visuomenėje¹¹. Kaip nurodyta anksčiau, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas iš esmės taip pat laikosi šių kriterijų, tik kiek labiau juos išplėtoja, o tai darydamas taip pat atsizvelgia į aktualią Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją.

2. Reklama – viena iš informacijos formų

Informacija gali būti skleidžiama ir gaunama įvairiomis formomis. Ji gali apimti ir tokias žinias, kurias skleidžiant siekiama padaryti poveikį žmonių elgesiui, pasirinkimui, *inter alia* paskatinti juos pasirinkti, įsigyti ir (arba) naudoti tam tikras prekes ar naudotis tam tikromis paslaugomis arba jų nepasirinkti¹². Būtent tokią informaciją yra įprasta vadinti reklama.

Reklama – tai tam tikro pobūdžio informacija, t. y. informacijos forma. Reklamos skleidimas – tai keitimasis tam tikra informacija, tam tikros informacijos pateikimas, o šie dalykai sietini su kiekvieno asmens informacijos laisve, reiškiančia ne tik teisę informuoti (t. y. skleisti informaciją, taip pat ir reklamą), bet ir teisę gauti informacijos (kuri gali būti pateikiama ir kaip reklama)¹³. Vadinas, reklamos atveju svarbus ne tik reklamos, kaip tam tikros informacijos, skleidimas, bet ir reklamos, kaip tam tikros informacijos, gavimas: gaudami informacijos, pateikiamos kaip reklama, asmenys įgyvendina savo teisę žinoti, t. y. teisę gauti informacijos.

Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 53 straipsnio 1 daliai (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija)“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 113-4131.

- 11 *Handyside v. the United Kingdom*, 7 December 1976, §§43–47, Series A no. 24; *Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1)*, 26 April 1979, § 45, Series A no. 30; *Müller and Others v. Switzerland*, 24 May 1988, §28, Series A no. 133; *Murphy v. Ireland*, no. 44179/98, §§62-69, ECHR 2003-IX; *Steel and Morris v. the United Kingdom*, no. 68416/01, §§86-87, ECHR 2005-II; *Radio Twist, A.S. v. Slovakia*, no. 62202/00, §48, ECHR-2006; *Glas Nadezhda EOOD and Anatoliy Elenkov v. Bulgaria*, no. 14134/02, §43, ECHR-2007; ir kt.
- 12 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239.
- 13 Žr.: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314.

Reklama visada yra tam tikra informacija, tačiau ne kiekviena informacija laikyti reklama. Reklama yra savita informacijos rūšis, kuri paprastai vadinama komercine informacija¹⁴. Reklamos, kaip tam tikros informacijos formos, svarbus ypatumas, padedantis ją atskirti nuo visos kitos informacijos, yra skatinimas įsigyti tam tikrų prekių ar paslaugų. Taigi reklama – tai informacija, pateikiama ne šiaip sau, o siekiant daryti poveikį ir skatinti įsigyti reklamuojamų prekių arba paslaugų.

Kadangi reklama yra viena iš informacijos rūšių, darytina išvada, kad informacijos laisvė apima taip pat ir reklamos laisvę. Tai ne kartą yra konstatavęs ir Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas¹⁵, taip pat į tai ne kartą yra atkreipęs dėmesį ir Europos Žmogaus Teisių Teismas¹⁶, kurio jurisprudencija dažnai remiasi Konstituciniu Teismu. Kita vertus, Konstitucinis Teismas 2005 m. rugsėjo 29 d. ir 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimuose yra konstatavęs, kad naudoti tam tikras prekes arba naudotis tam tikromis paslaugomis gali paskatinti ir tokia informacija, kurią skleidžiant nėra siekiama skatinti tai daryti (pavyzdžiui, statistiniai duomenys, techninės ir kitos žinios, kuriomis kas nors garsinama, atkreipiamas dėmesys į ką nors ir t. t.), t. y. informacija, nelaikytina reklama; tokios informacijos skleidimas tam tikromis aplinkybėmis šios informacijos gavėjams gali daryti tokį pat poveikį, kaip ir reklama, taigi šiuo atžvilgiu prilygti reklamai; skleidžiamos informacijos turinys nebūtinai yra tik reklaminis arba tik nereklaminis: ji gali apimti ir reklaminio turinio elementus, ir tokią informaciją, kuri nėra laikoma reklama¹⁷. O tai – dar vienas įrodymas, kad nėra taip lengva atriboti reklamą nuo kitos informaci-

-
- 14 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 15-465.
- 15 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 5 dalies, 6 straipsnio 1, 3, 4 dalių (2000 m. birželio 29 d. redakcija), 10 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1 dalies, 15 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1, 2 dalių, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 31 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 141-5430; ir kt.
- 16 *Markt intern Verlag GmbH and Klaus Beermann v. Germany*, 20 November 1989, § 26, Series A no. 165; *Casado Coca v. Spain*, 24 February 1994, § 35, Series A no. 285-A; ir kt.
- 17 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 5 dalies, 6 straipsnio 1, 3, 4 dalių (2000 m. birželio 29 d. redakcija), 10 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1 dalies, 15 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1, 2 dalių, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 31 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 141-5430.

jos. Tačiau, nors kartais yra sunku reklamą atskirti nuo kitos informacijos, reikėtų pripažinti, kad svarbiausias reklamos ir kitos informacijos skiriamasis požymis yra specialus reklamos tikslas – skatinti išsigyti prekių ar paslaugų, nors dažnai būna sunku objektyviai nustatyti, ar skleidžiant informaciją buvo siekta tokio tikslo.

Kaip minėta, reklamos laisvė gali pasireikšti dviem aspektais: kaip teisė skleisti informaciją, kuria naudojasi reklamos davėjas, dažniausiai juridinis asmuo; kaip teisė gauti informaciją, kuria naudojasi vartotojas priimdamas įvairius reklaminių pobūdžio pranešimus. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad reklama yra tam tikra komercinio pobūdžio informacija (tokia išvada darytina atsižvelgiant į anksčiau nurodytą reklamos tikslą). Todėl reklamos atveju informacijos laisvė yra taikoma komercinei informacijai, o tai lemia tam tikrus šios informacijos apsaugos aspektus, kurių specifiškumas išryškėja ypač tuo atveju, kai kalbama apie juridinių asmenų teisę skleisti reklamą, t. y. teisę skleisti komercinę informaciją.

Reklamos laisvė – tai ir teisė skleisti komercinę informaciją, todėl šia teise naudojasi ir juridiniai asmenys. Taigi galima konstatuoti, kad ši teisė taikoma ir juridiniams asmenims. Tokia pat išvada darytina ir analizuojant Konstitucinio Teismo nutarimų, kuriuose nagrinėjami reklamos teisinio reglamentavimo aspektai. Taip pat ir Europos Žmogaus Teisių Teismas savo jurisprudencijoje yra patvirtinęs, kad tam tikros Europos žmogaus teisių konvencijoje įtvirtintos teisės yra taikomos ir juridiniams asmenims. Pavyzdžiui, Konvencijos 8 straipsnyje įtvirtinta teisė į privataus gyvenimo gerbimą (konkrečiai – būsto neliečiamybė) apima ir verslo patalpų (kuriomis gali naudotis ir juridinis asmuo) apsaugą¹⁸. Lygiai taip pat ir informacijos laisvė, įtvirtinta Konvencijos 10 straipsnyje, yra taikoma juridiniams asmenims, ypač tais atvejais, kai kalbama apie reklamą¹⁹. Ir nors Konstitucinis Teismas reklamos atveju itin nepabrėžia šio informacijos laisvės aspekto, tačiau, kaip minėta, tokia išvada darytina analizuojant Konstitucinio Teismo nutarimus, susijusius su reklamos teisinio reglamentavimo analize.

3. Reklamos ribojimo pagrindiniai aspektai

Kaip aptarta anksčiau, informacijos laisvė nėra absoliuti. Kiekvienas, kuris skleidžia informaciją, privalo laikytis įstatymų nustatytų apribojimų, nepiktinaudžiauti informacijos laisve²⁰. Šis Konstitucinio Teismo dar 1995 m. balandžio 20 d. nutarime pabrėžtas principas sudaro prielaidas riboti reklamą, kaip vieną iš informacijos formų. Reklamos ribojimais yra siekiama užtikrinti, kad ūkio subjektai siekdami gauti kuo dau-

18 *Niemietz v. Germany*, 16 December 1992, §§30-33, Series A no. 251-B.

19 *Autronic AG v. Switzerland*, 22 May 1990, § 47, Series A no. 178; *Markt intern Verlag GmbH and Klaus Beermann v. Germany*, 20 November 1989, Series A no. 165; *Groppera Radio AG and Others v. Switzerland*, 28 March 1990, Series A no. 173.

20 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos radijo ir televizijos statuto“ 7 bei 9.3 straipsnių, taip pat „Dėl radijo ir televizijos programų transliavimo valstybinių įrenginių nuomos privačioms redakcijoms konkursų organizavimo techninės komisijos nuostatų 3 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 34-847.

giau naudos iš reklamos nepiktnaudžiautų savo teisėmis ir nepažeistų kitų asmenų teisių bei saugomų interesų. Kita vertus, reklamos ribojimas reiškia ne tik reklamos skleidėjų (ūkio subjektų) teisės skleisti reklamą apribojimą, bet taip pat ir kitų asmenų (vartotojų) teisės gauti reklamą (t. y. tam tikrą informaciją) apribojimą.

Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra ne kartą pabrėžęs, kad reklamos laisvė gali būti įstatymu ribojama, jeigu siekiama apsaugoti konstitucines vertybes, tačiau toks šios konstitucinės laisvės ribojimas turi būti būtinas demokratinėje visuomenėje, o pasirinktos priemonės turi būti proporcingos siekiamam tikslui; turi būti išlaikyta protinga pusiausvyra tarp atitinkamos konstitucinės vertybės ir žmogaus konstitucinės teisės ieškoti informacijos, ją gauti bei skleisti. Informacija, taip pat ir reklaminio turinio, negali būti ribojama vien dėl to, kad, įstatymų leidėjo nuomone, ji žmonėms nėra naudinga, nors ir nėra jiems žalinga. Reklamą riboti selektyviai, t. y. riboti jos skleidimą ir (arba) gavimą vienais šaltiniais ir neriboti skleidimo ir (arba) gavimo kitais šaltiniais, galima tik tada, kai toks diferencijuotas ribojimas yra objektyviai pateisinamas. Įstatymais nustatyti reklamos laisvės ribojimai pagal Konstituciją negali būti didesni nei būtina atitinkamai konstitucinei vertybei apsaugoti²¹. Taigi Konstitucinio Teismo formuojamoje doktrinoje reklamos ribojimas, kaip ir informacijos laisvės ribojimas, turi atitikti šias pagrindines sąlygas: 1) reklamos ribojimas gali būti nustatomas tik įstatymu; 2) juo turi būti siekiama apsaugoti konstitucines vertybes; 3) toks ribojimas turi būti būtinas demokratinėje visuomenėje; 4) pasirinktos ribojimo priemonės turi būti proporcingos siekiamam tikslui (ši sąlyga gali būti traktuojama ir kaip sąlygos, nustatančios, kad ribojimas turi būti būtinas demokratinėje visuomenėje, dalis).

Kita vertus, teisė skleisti reklamą siejama ir su asmens ūkinės veiklos laisve, kuri yra garantuojama remiantis Konstitucijos 46 straipsniu. Tačiau Konstitucinis Teismas 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarime nagrinėdamas vaistinių preparatų reklamos ribojimus (šiuo atveju ribojimai buvo siejami su visuomenės sveikatos apsauga) yra pažymėjęs, kad valstybė pagal Konstituciją ūkinę veiklą turi reguliuoti taip, jog būtų užtikrintas ir valstybės funkcijos rūpintis žmonių sveikata įgyvendinimas. Todėl valstybė, įstatymais reguliuodama ūkinę veiklą ir paisydama Konstitucijos, gali nustatyti specifinius ūkinės veiklos, *inter alia* susijusios su žmonių sveikatos apsauga, įskaitant ir vaistų reklamos, taip pat kitos informacijos apie vaistus, kurios skleidimas gali sudaryti prielaidas pakenkti žmonių sveikatai, ribojimus²². Taigi darytina išvada, kad teisėti reklamos

21 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 5 dalies, 6 straipsnio 1, 3, 4 dalių (2000 m. birželio 29 d. redakcija), 10 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1 dalies, 15 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1, 2 dalių, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 31 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija), 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 141-5430. Taip pat žr. Birmontienė, T. Šiuolaikinės žmogaus teisių konstitucinės doktrinos tendencijos. *Konstitucinė jurisprudencija*. 2007, 1(5): 202–240.

22 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239.

ribojimais, atitinkantys anksčiau išdėstytas sąlygas, laikytini ne tik teisėtais informacijos laisvės ribojimais, bet ir teisėtais ūkinės veiklos laisvės ribojimais.

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pabrėžiama, jog reklama gali būti ribojama tik įstatymu. Tai, jog viskas, kas susiję su žmogaus teisėmis ir laisvėmis, turi būti reguliuojama įstatymais, Konstitucinis Teismas konstatavo dar 1995 m. spalio 26 d. ir 1996 m. gruodžio 19 d. nutarimuose: „teisės leisti įstatymus delegavimas Vyriausybei turi būti legitiminis, tai yra pagrįstas valstybės konstitucijoje įtvirtintomis nuostatomis. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įstatymų leidybos delegavimas nenumatytas, todėl Vyriausybė gali priimti tik poįstatyminius teisės aktus. Įstatymų ir poįstatyminių valdymo aktų reguliavimo ribos priklauso nuo daugelio veiksnių – teisės tradicijų, visuomenės politinės ir teisinės kultūros lygio, tačiau tiek teisės teorijos, tiek įstatymų leidybos praktikos požiūriu tam tikri visuomenės prioritetiniai dalykai turi būti reguliuojami tik įstatymais. Demokratinėje visuomenėje prioritetas teikiamas žmogui, todėl viskas, kas susiję su pagrindinėmis žmogaus teisėmis ir laisvėmis, reguliuojama įstatymais. Tai ir žmogaus teisių ir laisvių patvirtinimas, ir jų turinio apibrėžimas, ir apsaugos bei gynimo teisinės garantijos, ir leistinas jų apribojimas, ir kt.“²³ Be to, Konstitucinis Teismas 2005 m. rugsėjo 19 d. nutarime pažymėjo, kad įstatymų leidėjas turi *įstatymu* apibrėžti informacijos, kurią skleisti yra draudžiama arba kurios sklaida yra ribojama, turinį, taip pat būdus, kuriais tam tikros informacijos neleidžiama skleisti bei kitas atitinkamos informacijos skleidimo sąlygas, jeigu tai bent kaip riboja informacijos laisvę²⁴. Konkrečiai dėl reklamos ribojimo Konstitucinis Teismas taip pat yra pabrėžęs, jog bet kokie reklamos apribojimai gali būti nustatomi tik įstatymu. Nagrinėdamas alkoholio ir tabako reklamos ribojimų atitikimą Konstitucijai 1997 m. vasario 13 d. nutarime Teismas dėl reklamos ribojimo pažymėjo, kad pavedimas Vyriausybei nustatyti informacijos priskyrimo tokiai ribojamai reklamai kriterijus iš esmės reiškia teisę spręsti, kokia informacija bus pripažinta reklama, todėl ir draustina. Tai yra ne kas kita, kaip teisės riboti atitinkamą reklamą (nutarime buvo analizuojami alkoholio ir tabako gaminių reklamos ribo-

- 23 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. spalio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 10 straipsnio septintosios dalies nuostatos, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 55 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 15 d. nutarimu Nr. 470 patvirtintos Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ įgyvendinimo tvarkos dalinio pakeitimo“ 1.2 punkto nuostatos, 2.1 punkto ir jo 1, 2 bei 3 papunkčių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 89-2007; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. gruodžio 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės paslapčių ir jų apsaugos įstatymo 5 ir 10 straipsnių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. kovo 6 d. nutarimų Nr. 309 ir Nr. 310 atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normoms“. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 126-2962.
- 24 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 290 „Dėl viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos 12, 14 ir 16 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 53 straipsnio 1 daliai (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija)“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 113-4131.

jimai) delegavimas Vyriausybei, o tai neatitinka Konstitucijos 25 straipsnio nuostatos, kad informacijos laisvė gali būti ribojama tik įstatymu²⁵. Konstitucinis Teismas taip pat yra pažymėjęs, jog remiantis konstituciniu teisinės valstybės principu įstatymo normos turi būti aiškios ir tiksliai suformuluotos²⁶. Tai reiškia, kad bet kokie reklamos ribojimai turi būti aiškiai suformuluoti, t. y. kad atitinkamų santykių subjektams iš įstatymo nuostatų būtų aišku, kokia reklama ir kokiais atvejais yra draudžiama arba ribojama.

Kita svarbi sąlyga, kuri yra būtina, kad reklama būtų teisėtai ribojama, – ribojimu turi būti siekiama apsaugoti kitas konstitucines vertybes. Konstitucinio Teismo nagrinėtose su reklamos ribojimu susijusiose bylose buvo nagrinėjami tabako, alkoholio ir vaistinių preparatų reklamos ribojimai bei draudimai. Visais šiais ribojimais buvo siekiama apsaugoti visuomenės sveikatą. Pavyzdžiui, Konstitucinis Teismas 1997 m. vasario 13 d. nutarime pažymėjo, kad alkoholio ir tabako gaminiai priklauso toms medžiagų grupėms, kurios vartojamos neabejotinai kenkia žmonių sveikatai, dėl to įstatymų leidėjas remdamasis Konstitucijos 25 straipsniu gali riboti informaciją apie alkoholinius gėrimus ir tabako gaminius – nustatyti įstatymais tam tikros komercinės informacijos (taip pat ir reklamos) ribojimus²⁷. Vėliau Konstitucinis Teismas 2004 m. sausio 26 d. nutarime analizuodamas alkoholio reklamos ribojimus konstatavo, kad įstatymų leidėjas siekdamas apginti konstitucinę vertybę – žmonių sveikatą turi teisę riboti alkoholio reklamą²⁸. Analogiškai ir dėl vaistinių preparatų reklamos Konstitucinis Teismas 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarime pažymėjo, kad siekiant apsaugoti žmonių sveikatą – konstitucinę vertybę gali būti įstatymu tam tikru mastu ribojama ir informacijos laisvė (kaip minėta, apimanti *inter alia* reklamos laisvę). Tačiau toks šios konstitucinės laisvės ribojimas turi būti būtinas demokratinėje visuomenėje, o pasirinktos priemonės turi būti propor-

25 Žr. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo“ 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314.

26 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo“ 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 15-465.

27 Žr.: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314.

28 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 15-465.

cingos siekiamam tikslui²⁹. Taigi nurodytais atvejais teisėtas pagrindas riboti tam tikrų produktų reklamą yra žmonių sveikata, kurios apsauga, Konstitucinio Teismo nuomone, yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas³⁰. Todėl, Konstitucinio Teismo manymu, šiuo atveju yra ne tik įstatymo leidėjo teisė nustatyti tam tikrus atitinkamus reklamos ribojimus, bet netgi jo pareiga tai padaryti – įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turi pareigą įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris leistų užkirsti kelią skleisti apie vaistus informaciją (ir reklaminio, ir nereklaminio pobūdžio), galinčią sudaryti prielaidas pakenkti žmonių sveikatai. Įstatymų leidėjas pagal Konstituciją taip pat turi pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris leistų užkirsti kelią skleisti apie vaistus klaidinančią (ir reklaminio, ir nereklaminio pobūdžio), taip pat kitą informaciją, galinčią sudaryti prielaidas pakenkti žmonių sveikatai. Įstatymu nustatydamas minėtą konstituciškai būtiną teisinį reguliavimą, įstatymų leidėjas kartu privalo nustatyti ir veiksmingus vaistų reklamos, taip pat kitos informacijos apie vaistus, galinčios sudaryti prielaidas pakenkti žmonių sveikatai, kontrolės būdus³¹.

Kaip minėta anksčiau, Konstitucinio Teismo nagrinėtose reklamos ribojimo bylose žmonių sveikata buvo vienintelis nagrinėtas reklamos ribojimo pagrindas. Tačiau tai susiję su tuo, kad būtent tik su žmonių sveikata susijusių reklamos ribojimų teisėtumo klausimai buvo pateikti nagrinėti Konstituciniam Teismui. Europos Žmogaus Teisių Teismas yra nagrinėjęs reklamos ribojimus, kurie buvo siejami su kitų asmenų teisių apsauga. Pavyzdžiui, šiuo pagrindu teisėtai buvo pripažinti advokatams taikomi reklamos apribojimai³².

Trečioji sąlyga teisėtai riboti reklamą – ribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad asmens teisės ar laisvės ribojimo pagrįstumą demokratinėje visuomenėje galima vertinti vadovaujantis protingumo ir aki-vaizdžios būtinybės kriterijais, jis turi atitikti *inter alia* teisingumo sampratą.³³ Svarbus

- 29 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239.
- 30 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 28-1003. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 15-465.
- 31 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239.
- 32 *Casado Coca v. Spain*, 24 February 1994, §46, Series A no. 285-A; žr. taip pat: *Stambuk v. Germany*, no. 37928/97, §30, ECHR-2003.
- 33 Žr.: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio

šios sąlygos aspektas – proporcingumas, kurį Konstitucinis Teismas skiria kaip atskirą būtiną sąlygą teisėtai riboti reklamą.

Proporcingumo principas paprastai yra suprantamas taip, kad nustatytos teisinės priemonės turi būti būtinos demokratinėje visuomenėje ir tinkamos siekiamiems teisėtiems bei visuotinai svarbiems tikslams (turi būti tikslų ir priemonių pusiausvyra), jos neturi varžyti asmens teisių labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti³⁴. Konstitucinis Teismas nagrinėdamas alkoholio ir tabako reklamos ribojimo pagrįstumą yra apibrėžęs ir tokio ribojimo ribas – įstatymu nepagrįstai išplėsta draudžiamos alkoholio ir tabako reklamos samprata (kai ji, be kita ko, apėmė ir informaciją, neturinčią tiesioginio ryšio su alkoholio ir tabako gaminiais bei jų vartojimu) reiškia nepagrįstą bei neteisėtą informacijos laisvės ribojimą³⁵. Galima daryti išvadą, kad toks per daug išplėstas reklamos ribojimas neatitinka proporcingumo kriterijaus – nėra proporcingas siekiamam tikslui (šiuo atveju – žmonių sveikatos apsaugai) ir nepagrįstai riboja tiek teisę skleisti tam tikrą informaciją, tiek ir teisę tokią informaciją gauti.

Taigi įstatymų leidėjas, reklamos (kartu ir informacijos) laisvę įstatymu ribodamas tam, kad būtų apsaugota, pavyzdžiui, žmogaus sveikata, turi nustatyti tokį teisinį reguliavimą, jog būtų išlaikyta protinga Konstitucijoje valstybei nustatyto įpareigojimo rūpintis žmonių sveikata ir žmogaus konstitucinės teisės ieškoti informacijos, ją gauti bei skleisti pusiausvyra. Konstitucinio Teismo manymu, informacija, taip pat ir reklaminio turinio, negali būti ribojama vien dėl to, kad, įstatymų leidėjo nuomone, ji žmonėms nėra naudinga, nors ir nėra jiems žalinga. Kalbant apie žmonių sveikatos apsaugą ypač pabrėžtina tai, kad įstatymais nustatyti reklamos laisvės ribojimai pagal Konstituciją negali būti didesni nei būtina *inter alia* žmogaus sveikatai apsaugoti³⁶. Beje, tame pačiame nutarime Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad tokios informacijos apie receptinius vaistus, kuri nėra klaidinanti, nėra reklaminio pobūdžio ir negali būti prilyginta reklamai, taip pat kurią skleidžiant per radiją ir televiziją nebūtų sudaroma prielaidų pakenkti

lio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 1 straipsnio 5 punkto, 10 straipsnio 3 ir 4 dalių, 15 straipsnio 1 dalies, 20 straipsnio, 21 straipsnio 2 punkto, 32 straipsnio 2 dalies, 34 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių, 35 straipsnio 2 ir 5 punktų, 37 straipsnio 2 punkto ir 38 straipsnio 2 ir 3 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 49-1424; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2.3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 87-3274.

34 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239.

35 Žr.: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314.

36 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239.

žmonių sveikatai, skleidimo per radiją ir televiziją uždraudimas vertintinas kaip neproporcingas siekiamam konstituciškai svarbiam tikslui – apsaugoti žmogaus sveikatą³⁷.

Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas nagrinėdamas reklamos ribojimų būtinumą demokratinėje visuomenėje pažymėjo, kad reklamos atveju valstybės naudojasi plačiomis vertinimo ribomis³⁸ nustatydamas, kokie reklamos apribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje³⁹. Tai sudaro prielaidas kiekvienai valstybei vertinti, kokie reklamos apribojimai yra būtini atsižvelgiant į tos konkrečios valstybės ir jos visuomenės ypatumus. Taigi įstatymų leidėjas turi teisę vertinti, kokie reklamos (t. y. kartu ir informacijos laisvės) ribojimai būtini siekiant apsaugoti kitas konstitucines vertybes ir yra būtini Lietuvos demokratinėje visuomenėje atsižvelgiant į susiformavusius visuomeninius santykius, visuomenės prioritetus bei kitus ypatumus. Tačiau, kita vertus, Konstitucinio Teismo formuojama doktrina reklamos ribojimo byloje įstatymų leidėjui nustato gaires, į ką turi būti atsižvelgiama siekiant riboti reklamą, ir kaip tokie ribojimai turi būti atliekami.

Išvados

Remiantis atlikta analize galima daryti tokias išvadas:

1. Informacija yra viena iš šiuolaikinės civilizacijos vertybių ir laikytina prielaida kitoms asmens teisėms ir laisvėms įgyvendinti. Informacijos laisvės svarbą Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs ne viename savo nutarime. Tačiau, kita vertus, Konstitucinis Teismas ne kartą konstatavo, kad informacijos laisvė nėra absoliuti ir gali būti ribojama, tačiau toks ribojimas turi atitikti tam tikras sąlygas: tai daroma įstatymu; ribojimais siekiama apsaugoti kitas konstitucines vertybes; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo.

2. Viena iš informacijos formų yra reklama – ja siekiama skatinti išigyti tam tikrų prekių ar paslaugų. Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad nepaisant reklamos specifiškumo informacijos laisvė apima ir reklamos laisvę, o reklamos ribojimams turi būti taikomos tokios pat sąlygos kaip ir informacijos laisvės ribojimams: reklama gali būti ribojama tik įstatymu, ribojimais turi būti siekiama apsaugoti kitas konstitucines vertybes, ribojimas turi būti būtinas demokratinėje visuomenėje ir proporcingas.

3. Konstitucinio Teismo jurisprudencija dėl įvairių reklamos ribojimo aspektų formuojama byloje dėl alkoholio, tabako ir vaistinių preparatų reklamos – būtent šių produktų reklamos ribojimą nustatančių teisės aktų konstitucingumo klausimai pateikiami Konstituciniam Teismui. Nagrinėdamas nurodytų produktų reklamos ribojimų ypatumus Konstitucinis Teismas gana išsamiai išanalizavo įvairius reklamos ribojimo aspektus ir

37 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239.

38 Angl. – *margin of appreciation*.

39 *Markt intern Verlag GmbH and Klaus Beermann v. Germany*, judgment of 20 November 1989, § 33, Series A no. 165; *Casado Coca v. Spain*, 24 February 1994, § 50, Series A no. 285-A.

reklamos ribojimo sąlygas. Taip jis suformavo reklamos ribojimo doktriną, kuri remiasi konstituciniu reguliavimu ir asmens teisių bei laisvių pusiausvyra.

Literatūra

- Birmontienė, T. Šiuolaikinės žmogaus teisių konstitucinės doktrinos tendencijos. *Konstitucinė jurisprudencija*. 2007, 1(5): 202–240.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos radijo ir televizijos statuto 7 bei 9.3 straipsnių, taip pat Dėl radijo ir televizijos programų transliavimo valstybinių įrenginių nuomos privačioms redakcijoms konkursų organizavimo techninės komisijos nuostatų 3 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 34-847.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. spalio 26 d. nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 10 straipsnio septintosios dalies nuostatos, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 55 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 15 d. nutarimu Nr. 470 patvirtintos Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ įgyvendinimo tvarkos dalinio pakeitimo“ 1.2 punkto nuostatos, 2.1 punkto ir jo 1, 2 bei 3 papunkčių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 89-2007.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. gruodžio 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės paslapčių ir jų apsaugos įstatymo 5 ir 10 straipsnių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. kovo 6 d. nutarimų Nr. 309 ir Nr. 310 atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normoms“. *Valstybės žinios*. 1996, Nr. 126-2962.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 15-314.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. kovo 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymo 20 straipsnio trečiosios dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 25-650.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 1 straipsnio 5 punkto, 10 straipsnio 3 ir 4 dalių, 15 straipsnio 1 dalies, 20 straipsnio, 21 straipsnio 2 punkto, 32 straipsnio 2 dalies, 34 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių, 35 straipsnio 2 ir 5 punktų, 37 straipsnio 2 punkto ir 38 straipsnio 2 ir 3 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 49-1424.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 28-1003.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. spalio 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo

- įstatymo 8 straipsnio ir 14 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 104-4675.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 15-465.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2.3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 87-3274.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 290 „Dėl viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos 12, 14 ir 16 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 53 straipsnio 1 daliai (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija)“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 113-4131.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 117-4239.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 5 dalies, 6 straipsnio 1, 3, 4 dalių (2000 m. birželio 29 d. redakcija), 10 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1 dalies, 15 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1, 2 dalių, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 31 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 141-5430.
- Autronic AG v. Switzerland*, 22 May 1990, Series A no. 178
- Casado Coca v. Spain*, 24 February 1994, Series A no. 285-A.
- Glas Nadezhda EOOD and Anatoliy Elenkov v. Bulgaria*, no. 14134/02, ECHR-2007.
- Groppera Radio AG and Others v. Switzerland*, 28 March 1990, Series A no. 173.
- Handyside v. the United Kingdom*, 7 December 1976, Series A no. 24.
- Müller and Others v. Switzerland*, 24 May 1988, Series A no. 133.
- Murphy v. Ireland*, no. 44179/98, ECHR 2003-IX.
- Markt intern Verlag GmbH and Klaus Beermann v. Germany*, 20 November 1989, Series A no. 165.
- Niemietz v. Germany*, 16 December 1992, Series A no. 251-B.

Radio Twist, A.S. v. Slovakia, no. 62202/00, ECHR-2006.

Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1), 26 April 1979, Series A no. 30.

Steel and Morris v. the United Kingdom, no. 68416/01, ECHR 2005-II.

Stambuk v. Germany, no. 37928/97, ECHR-2003.

DOCTRINE OF LIMITATION OF ADVERTISING AS COMMERCIAL INFORMATION IN JURISPRUDENCE OF CONSTITUTIONAL COURT OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

Laimonas Markauskas

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *The article analyzes the jurisprudence of the Constitutional Court of the Republic of Lithuania that deals with limitation of advertising, and discusses the terms and conditions of limitation of advertising, and interpretation thereof in the rulings of Constitutional Court.*

The article discusses freedom of information as one of the essential human rights and values of modern civilization, which at the same time is a precondition for materialization of other human rights and freedoms. One of the forms of information is advertising is information of commercial nature that promotes purchase of goods or services. The article discusses in brief the conception of advertising as one of the forms of information, as discussed in the Constitutional Court rulings, and conducts a short investigation into the difference that exists between advertising and other forms of information.

Whereas advertising is information of a certain nature, the freedom of information is applicable to advertising as well, however, as regards advertising, this right is used by legal entities. Though this interesting aspect of freedom of information is not specially accentuated by the Constitutional Court of the Republic of Lithuania, it is nevertheless discussed in the article.

The article focuses on the doctrine of limitation of advertising in the case practice of the Constitutional Court of the Republic of Lithuania – the article analyzes the conditions under which advertising is subject to limitation: the limitations of advertising shall be established by law, they shall have legitimate aim (protection of other constitutional values), they shall be necessary in democratic society, and they shall be proportionate. The article widely discusses each of the conditions necessary for limitation of advertising and analyzes how those conditions are interpreted by the Constitutional Court of the Republic of Lithuania.

Keywords: *constitutional court, grounds of limitation of the freedom of information, advertising, restrictions of advertising, conditions of limitations of advertising.*

Laimonas Markauskas, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Konstitucinės teisės katedros lektorius. Mokslinių tyrimų kryptys: informacijos laisvė, reklama kaip informacijos laisvės įgyvendinimo būdas ir jos ribojimai.

Laimonas Markauskas, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Constitutional Law, lecturer. Research interests: freedom of information, advertising as a way of implementation of the freedom of information and its limitations.